

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י משזנר שליט"א
דומ"צ קהל עדת חרדים אופקים

מדת הישרות

בטוהר נפשו בישרות מופלאה, וכדי שלא יהרהר בלבו כיצד היה אפשרי לגרש את כל יושבי הארץ ממקום מושבם וממולדתם, ואע"פ שנעשה הדבר בציווי ה' - אם איננו מרגיש כי היה זה בתכלית היושר והצדק, יכול הדבר להשפיע על ישרותו והגינותו, ולפגום בטוהר וזכות נשמתו. ומשום כך כדאי היה כל חומש בראשית להינתן כתורה שבכתב, הגם שמרוב עמקותו הנסתרת הוא בגדר תורה שבע"פ - כדי להשריש ולקבוע בנו את מדת היושר וההגינות, ע"כ.

(ג) הנצי"ב בפירושו העמק דבר בפתיחה לחומש בראשית כתב וז"ל: זה הספר הנקרא ספר בראשית, נקרא בפי הנביאים ספר הישר, כדאיתא במס' ע"ז (כ"ה). על שני מקראות, בספר יהושע (י' י"ג) "הלא היא כתובה על ספר הישר", ובספר שמואל (ב' א' י"ח) "ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר". ומפרש ר' יוחנן, זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר: "תמות נפשי מות ישרים". ויש להבין הטעם למה קרא בלעם את אבותינו בשם ישרים ביחוד ולא צדיקים או חסידים וכדומה, וגם למה מכונה זה הספר ביחוד בכינוי ישרים, ובלעם התפלל על עצמו שיהא אחריתו כמו בעלי זה הכינוי.

והענין, דנתבאר בשירת האזינו עה"פ "הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא", דשבח 'ישר הוא' נאמר להצדיק דין הקב"ה בחורבן בית שני שהיה דור עקש ופתלתל. ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה,

(א) כתב רש"י ר"פ בראשית: אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל [את] התורה אלא מ"החודש הזה לכם", שהיא מצוה ראשונה שנצטוו [בה] ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום: "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

(ב) וביאר הגאון רש"ז ברודא זצ"ל, ראש שיבת חברון (בספרו שם דרך, בחלק המאמרים מאמר א'), דהיינו שכדי להיות נקיים מה' ומאדם כדאי וראוי ה' להתחיל את התורה מפרשת בראשית, ולו כדי להסיר את לזות השפתיים של אומות העולם על ישראל. אלא שעדיין דברי רבי יצחק אינם מובנים, וכי אומות העולם מסכימים עם תשובה זאת, הרי בודאי שהכופרים בעיקר שאינם מאמינים בדבר ה' לא מקבלים את התשובה ש"כח מעשיו הגיד לעמו", ומה אהני לן איפוא רבי יצחק בדבריו.

ומכאן נלמד שתשובת רבי יצחק לא נועדה לאומות העולם שידודו לנו שאיננו ליסטים, אלא התשובה נועדה לעצמנו - שנדע שארץ ישראל ניתנה לנו ביושר ובצדק, כדי לנטוע בנו את מידת היושר וההגינות, שנדע שאין ולו שמץ של אי צדק או עיוות דין בכך שעם ישראל קיבל את ארץ ישראל. כל איש מישראל חייב להיות שלם ונקי

לאיוב (איוב יא): "אם און בידך הרחיקהו ואל תשכן באהליך עולה, כי אז תשא פניך ממום והיית מוצק ולא תירא", ע"כ.

ו) והגר"י סרנא זצ"ל ראש ישיבת חברון כתב בהערות על ספר מסילת ישרים, וז"ל: רבינו קרא לספרו בשם "מסילת ישרים" ולא קרא אותו בשם "מסילת חסידים" אף כי הוא ז"ל פותח את ספרו ב"יסוד החסידות" וחותרם אותו בסוף פ' כ"ו בחתימת הספר: "לא כליתי בספרי זה את כל חוקי החסידות", והולך ודן שם בחסידות עד סוף הספר. וגם בהקדמה הרבה לדבר על החסידות, וכן בכמה פרקי הספר, מלבד הפרקים שהם מיוחדים למדת החסידות.

ו) נראה שהוא מפני שאין החסידות סוף הדרישה הנדרשת מן האדם, וגם היא אינה אלא מעלה בין המעלות המנויות בברייתא דרפב"י שרבינו בספרו מבארן אחת לאחת. וסוף הדרישה היא דוקא שיהי' האדם ישר כמו שעשאו האלקים, וכמ"ש: "האלקים עשה את האדם ישר". וכבר אז"ל (ע"ז כ"ה) למה נקרא ספר הישר שהוא ספר של ישרים, והם האבות הקדושים שנקראו ישרים. ולפיכך אך זוהי הדרישה הנדרשת מן האדם, וכמו ששנו בתדב"א (פ' כ"ה) "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם ויצחק ויעקב".

ז) והשי"ת טבע באדם חוש של יושר, ואף שהיצה"ר מפתה האדם שמצד הדין אפשר לעשות כך וכך, מ"מ האדם יודע בלבו אם זה דרך ישר או דרך עקלקל.

ח) ובמיוחד בימים הנוראים הממשמשים ובאים שדנים כל אחד ואחד לפי מעשיו לחיים טובים או להיפך, וכל אחד רוצה שיהיו לו בשמים הרבה מליצי יושר, וכדי לזכות לזה, מדה כנגד מדה, צריך האדם ג"כ להתנהג ביושר עם הבריות.

הגליון בשבוע זה נתרם ע"י הרב נ. ש. שליט"א לע"נ מרת שרה ב"ר ישראל שטיינברג ע"ה נלב"ע ו' אלול תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ מרת שושנה רייזל גלושטיין ע"ה בת הרב יעקב אלכסנדר שליט"א נלב"ע ט"ו באב תשפ"ב ת.נ.צ.ב.ה.

נא להתפלל לרפואת הרב יואל בן לאה בתושח"י לתרומות, הנצחות ולקבלת הגליון במייל 22v333v@gmail.com

אך לא היו ישרים בהליכות עולמים, על כן מפני שנאת חנם שבלבם זה אל זה חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס, ובאו עי"ז לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית. וע"ז היה צדוק הדין שהקב"ה ישר הוא, ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות אע"ג שהוא לש"ש, דזה גורם חורבן הבריאה והריסות ישוב הארץ. וזה היה שבח האבות שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו 'ישרים', היינו שהתנהגו עם אומות העולם, אפילו עובדי אלילים מכוערים, מ"מ היו עמם באהבה וחשו לטובתם באשר היה קיום הבריאה, ע"ש.

ד) בספר פלא יועץ (ערך ישרות) כתב: ראוי לאדם שלא להעמיד דבריו על דין תורה אלא לילך אחר היושר, שהרי לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, שהרי גם הקב"ה דן אותם על פי מדותם לפי הדין הגמור ונמצאו חייבים. ובודאי שהנוטל ממון מחבירו על פי הדין שלא ע"פ היושר, עתיד ליתן את הדין וחייב דיני שמים. כגון הנותן פקדון לחבירו ונגנב או נאבד ממנו, שאף אם הדין מחייבו לשלם, אינו מן היושר שישולם לו רעה על החסד שעשה על לא חמס בכפיו וכהנה רבות. ואדם ניכר בכיסו שלא יתן עיניו בממון כי עושר הבא שלא ביושר יהיה לחוסר, עכת"ד.

כמו כן מצוי שמבקשים ממי שהולך לחנות לקנות לעצמו איזה דבר שיקנה גם לו שם דבר שנצרך לו. והשליח טעה וקנה לו דבר אחר שאין לו צורך בו. הנה אף אם מצד הדין הוא יכול לסרב לקבל את הדבר והשליח (שגם לו אין לו שום צורך בדבר) יפסיד, מ"מ מצד ההגינות והיושר, על המשלח לקבל את הדבר ולשלם עליו, ולהודות לשליח על טרחתו עבורו.

ה) וכתב המסילת ישרים (בפרק י"א במדת הנקיות) ז"ל: כללו של דבר, כמו שחמדת הממון רבה, כן מכשלותיו רבים. וכדי שיהיה האדם נקי מהם באמת, עיון גדול ודקדוק רב צריך לו. ואם נקה ממנו ידע שהגיע כבר למדריגה גדולה, כי רבים יתחסדו בענפים רבים מענפי החסידות, ובענין שנאת הבצע לא יכלו להגיע אל מחוז השלימות. הוא מה שאמר צופר הנעמתי